

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

1

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÜZERİNE

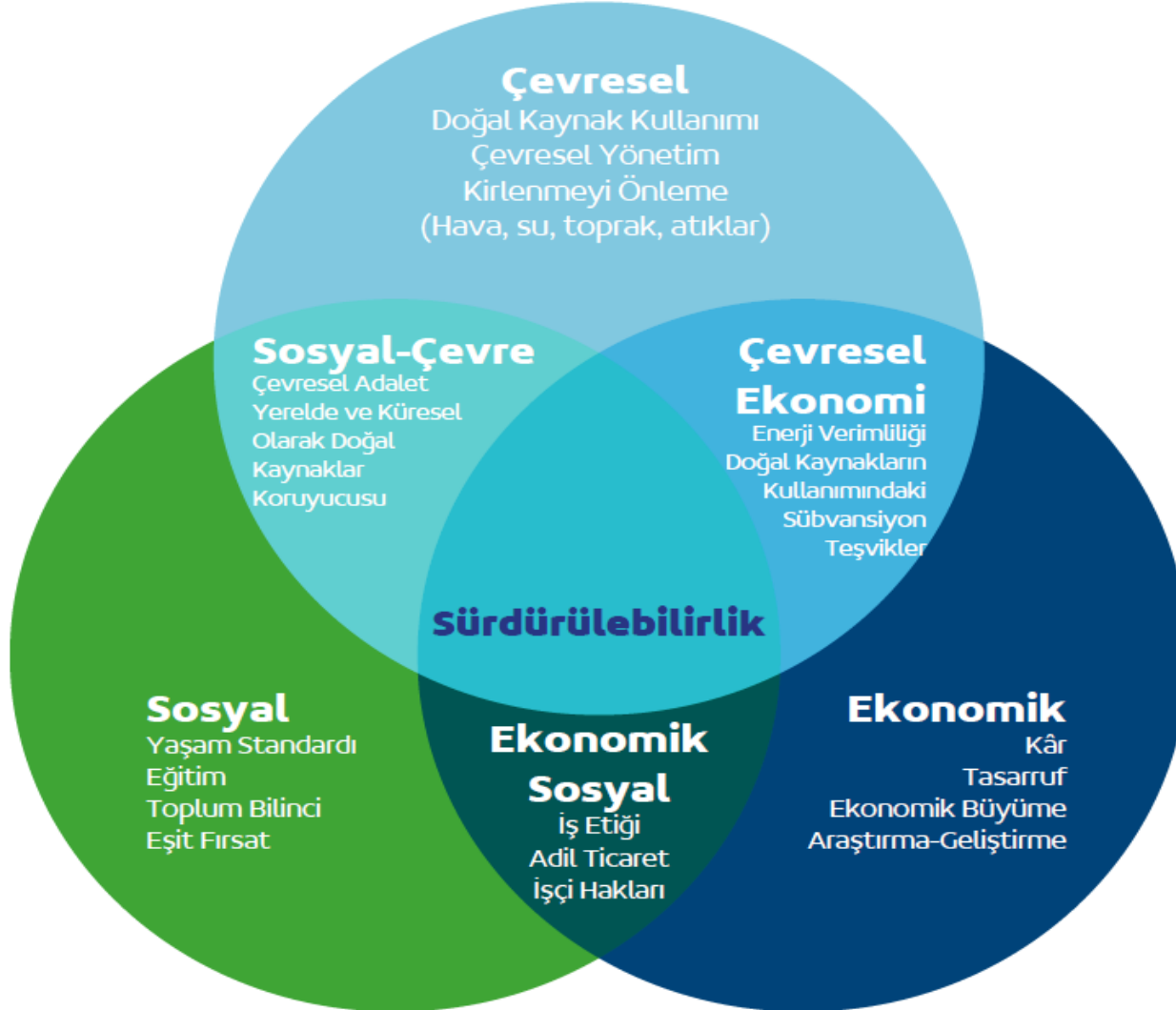
SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sustainability Master Plan 2020

Find out what the Company did in 2017: [SUSTAINABILITY IN ACCIONA](#): [SUSTAINABILITY IN ACCIONA](#)

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilirlik kavramı günümüzde sıklıkla kullanılan kavramlardandır. Özellikle 1980'lerden itibaren daha geniş alanda kullanılmaya başlanmıştır. Kökeni itibariyle Latince “*Sustinere*” kelimesinden gelen “*sürdürülebilirlik*” (*Sustainability*) kelimesi, sözlüklerde birçok anlamda kullanılmış olmasına rağmen, esas itibariyle; sürdürmek, sağlamak, devam ettirmek, desteklemek, var olmak anlamlarında kullanılmaktadır (Onions, 1964: 2095).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir kalkınma kavramının genel anlamda kabul görmesi ve geniş bir kullanım alanına sahip olması, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED)'in 1987 yılında yayımlamış olduğu “Ortak Geleceğimiz” adlı raporda yer almasıyla başlamıştır. Bu raporda; sürdürülebilir kalkınma kavramı, *“bugünün gereksinim ve beklentilerini, gelecek nesillerin kendi gereksinim ve beklentilerini karşılayabilme olanaklarından ödün vermeksizin gerçekleştirmek (WCED, 1987: 43)”* şeklinde tanımlanmıştır.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilirlik tanımları (Saraç & Alptekin, 2017'den)

Yazar	Kavramın Tanımı
Meadowcroft, J. (1997: 168)	Mevcut bir şeyin varlığının sürekli kılınabilmesi amacının güdülmesidir.
Ratiu, D. (2013: 127)	Zarar verici özelliği olmayıp, desteklenebilir olan, hukuki açıdan ve bilimsel olarak doğruluğu ispat edilebilir yöntemlerle iyi olarak ifade edilen koşulların korunabilmesidir.
Kagan, S. ve Verstraete, K. (2011)	Çelişkiler arasındaki benzerliklerden yola çıkma, farklılıklardan bir bütün oluşturma ve değişimlerde yaşanan sürekliliktir.
Gazibey vd., (2014: 514)	Gelişimci bir yaklaşım ve kontrollü tutumlarla devamlılığı sağlayabilme çabasıdır.
Karabıçak, M. ve Özdemir, M. B. (2015: 44)	Dünyanın var olan kaynaklarının korunarak, gelecek nesillere aktarılması hedefinin sağlanmasıdır.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

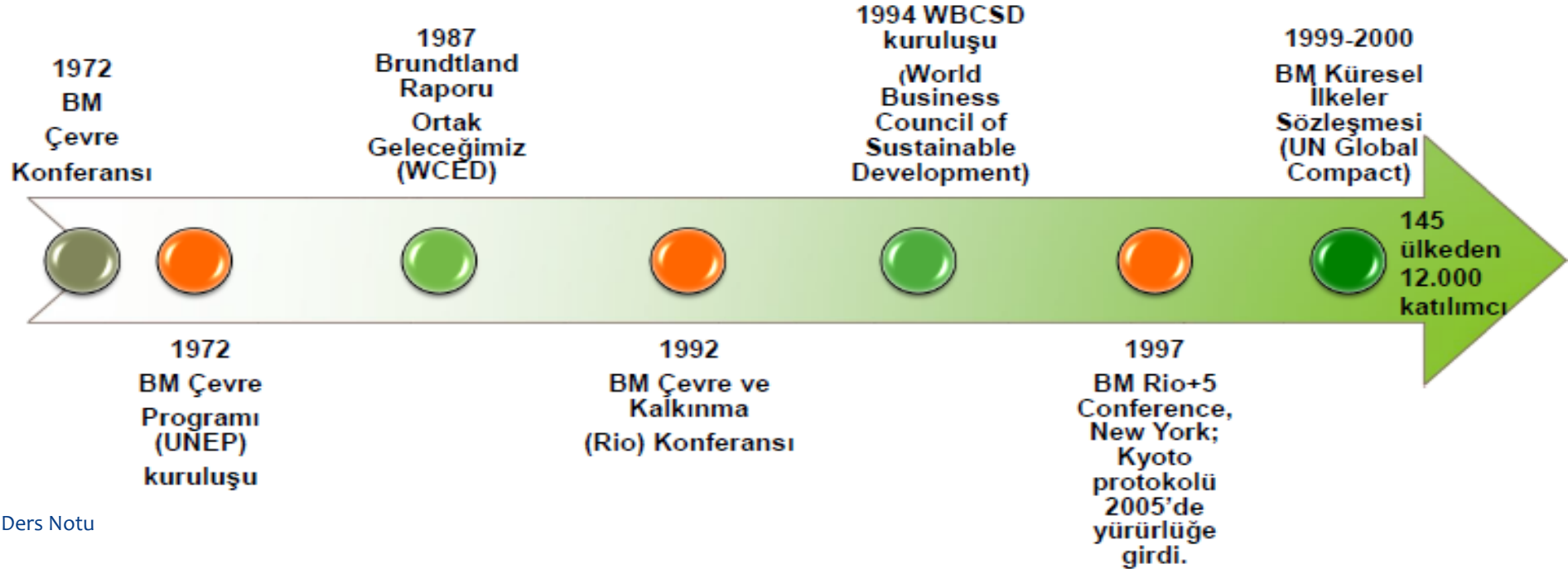
Sürdürülebilirlik tanımları (Saraç & Alptekin, 2017'den)

Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri	Kavrama Yönelik Yaklaşım
Ekonomik Refah İlkesi	Ekonomik gelişme, ikamesi olmayan kaynakları tüketmeyerek, ekolojik sisteme zarar vermeyerek, dünya üzerindeki sosyal adaletsizliği önleyerek sürdürülebilir kalkınmanın bir parçası olmalıdır (De Simone & Popoff, 2000: 3).
Sosyal Adalet İlkesi	Toplumunu oluşturan bireylerin her birinin doğal kaynaklara ulaşımında eşit haklara sahip olduğunu, günümüz kuşağı ile birlikte gelecek kuşakların da aynı kaynaklardan yararlanabilmesi gerektiğini ifade eder. (WCED, 1987).
Çevresel Bütünlük İlkesi	Atmosfere zararlı gazların salınımının çevresel bütünlüğü tehlikeye atan unsurlar olduğunu altını çizerek, insanoğlunun etkinliklerinin toprağı, suyu ve havayı olumsuz etkilemediğı sürece sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabileceğini anlatır (WCED, 1987).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

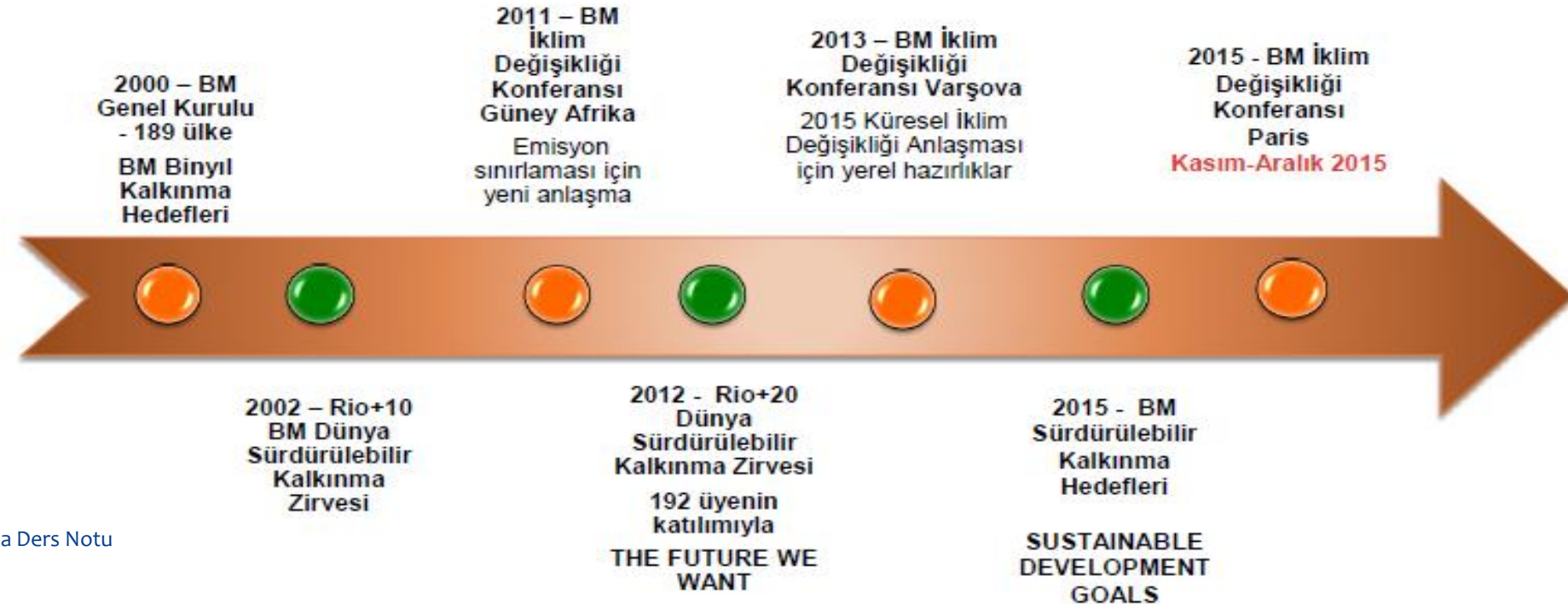
Sürdürülebilir Kalkınma – Kilometre Taşları

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir Kalkınma Kilometre taşları 2000 Sonrası...

Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri

a. Çevresel Boyut	b. Ekonomik Boyut	c. Sosyal Boyut
Atmosferdeki klor artışı	Sektörel ekonomik faaliyet artışı	Nüfus, yoğunluk, artış oranları
Atmosferdeki asitlik artışı	Taşıt sayısı	Yoksulluk
Ozon, partiküller, nitrojen dioksit bileşimleri	Enerji tüketimi	Elektriksiz hane halkı
Kırsal ve kentsel alanlar, ormanlar	Yenilenebilir enerji oranı	Oy kullanabilir nüfus
Doğal ortam farklılaşmaları	Hava ulaşımı	Seçimlere katılım
Taşıma kapasiteleri tahminleri Su Kalitesi	Taşıma bedelleri	Kırsal-kentsel nüfus
Spesifik ekosistem göstergeleri	Ormansızlaşma	Telefon miktarı
Radyasyon	Kirlilik azaltım giderleri	Yetersiz beslenen çocuklar
Koruma alanları	Seyahatler, boş zamanlar	Okuma yazma
Metal rezervleri	Ahşap üretimi	Yaşam süresi, bebek ölümleri
Enerji miktarı	Kişi başına su temini	
Biyoçeşitlilik	Erozyon	
Hayvan popülasyonu	Tarımsal üretim	
Tehlike altındaki canlılar	Hanelerde enerji kullanımı	
Temel kirleticiler	Karayolları taşımacılığı enerji kullanımı	
Ağır metaller	Araçlarda fosil yakıt kullanımı	
Toprakta nitrojen ve potasyum fosfat dengeleri	Besin üretimi	
Toprak kalitesi göstergeleri		
Tarım arazisi kayıpları		

Boyut 1

Gerekli Şartların
Oluşturulmasına Yönelik
Ulusal Yeşil Büyüme Planı

Yeşil Büyüme için 6 ulusal gerekli şart:

1. Hükümet masraflarının ertelenmesi
2. Yasal zorunlulukların daha etkili hale getirilmesi
3. Eğitim ve Öğretim
4. Kaynak ve alan düzenlemeleri
5. Fiziksel ve sosyal değişikliklere uygun şartların sağlanması
6. Sürdürülebilirlik ve eşitlik ilkelerine yönelik tam entegrasyon sağlanması

Boyut 2

Yeşil Büyüme
Yönlendirme
Mekanizmaları

Yeşil Büyüme Yönlendirme Mekanizmaları

1. Kamu çevre masraflarının gözden geçirilmesi
2. Stratejik çevresel değerlendirme
3. Sürdürülebilir kalkınma kurulları
4. Yeşil finansman / Alternatif Gelişme Ölçütleri

Boyut 3

Kaynak yaratılmasına
yönelik yeşil büyüme
politikaları

Kaynak Yaratılmasına yönelik Yeşil Büyüme Politikaları

1. Sürdürülebilir üretim ve ticaret sertifikasyonu
2. Destek reformu
3. Ekosistem ödemelerine yönelik ödemeler
4. Çevre bütçesi reformu
5. Yeşil enerji yatırım çerçevesi ve destekler
6. Özelleştirilmiş yeşil sosyal işletme
7. Sürdürülebilir kamu alımları
8. Yeşil inovasyon

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir kalkınmanın, kavram olarak tartışılmaya ve kullanılmaya başlandığı günden bu yana genellikle kabul edilen üç boyutu bulunmaktadır (Holmberg ve Sandbrook, 1992) :

Ekonomik: Ekonomik olarak sürdürülebilir bir sistem, mal ve hizmetleri süregelen esaslara dayanarak üretebilmeli; hükümet ve dış borçların yönetilebilirliğini sürdürebilmeli, tarımsal ve endüstriyel üretime zarar veren sektörel dengesizliklerden sakınmalıdır.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sosyal: Sosyal olarak sürdürülebilir bir sistem, eşitlik dağılımını; sağlık ve eğitim, cinsiyet eşitliği, politik sorumluluk ile katılımı içeren sosyal hizmetlerin yeterli düzeyde gerçekleştirilmesini sağlamalıdır.

Çevresel: Çevresel olarak sürdürülebilir bir sistem, kaynak temelini sabit tutmalı, yenilenebilir kaynak sistemlerinin ya da çevresel yatırım fonksiyonlarının istismarından kaçınmalı ve yenilemeyen kaynaklardan yalnızca yatırımlarla yerine yeterince konulmuş olanları tüketmelidir.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Bu süreç, ekonomik kaynak olarak sınıflandırılmayan, biyolojik çeşitlilik, atmosferik denge ve diğer ekosistem işlevlerinin korunmasını da içermelidir.

Sürdürülebilir kalkınmanın ana fikri, bugünkü kuşağın refahı ile gelecek kuşakların refahı arasında bağ oluşturulmasıdır. Sürdürülebilir kalkınmanın ölçülmesi için bir çerçeve oluşturan, refahın zaman içerisinde süreklilik göstermesini sağlamak, farklı bileşenleriyle zenginliklerin yenilenmesini yada korunmasının sağlanması gerektiği ilkesiyle hareket eden “**Sermaye Yaklaşımı**” yöntemi kullanılabilir.

Bu model ile, bir toplumun toplam sermaye tabanı **beş ayrı türden oluşur:**

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- * *Mali sermaye* (hisse senetleri, tahviller ve mevduat gibi);
- * *Üretilen sermaye* (makinelere, binalar, telekomünikasyon ve diğer altyapı türleri gibi);
- * *Doğal sermaye* (atık emilimi gibi hizmetler gören ekosistemler, toprak ve doğal kaynaklar şeklinde);
- * *İnsan sermayesi* (eğitilmiş ve sağlıklı bir işgücü şeklinde);
- * *Toplumsal sermaye* (toplumsal ağlar ve kurumlar şeklinde).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir gelişme kavramı Brutland Raporu'ndan sonra tüm dünya kabul edilen ve yaşamın tüm alanlarında uygulanana bir değerler sistemi olarak görülmeye başlamıştır. Brutland'ta dünyadaki tüm ülkelerin ekonomik, siyasal ve sosyal açılardan bir bütünün parçaları olduğu, sürdürülebilir gelişmenin ancak bu bütüncül anlayışın tüm ülkeler tarafından kabul görmesi ile uygulanabileceği vurgulanmıştır. Brundlant raporuna göre sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanması için gerekli şartlar şu şekilde sıralanmaktadır (Güneş 2004:41):

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- Karar almada vatandaşların etkin katılımını sağlayacak bir siyasal sistem
- Kendi çabasıyla ve sürdürülebilir biçimde üretim fazlası ve teknik bilgi sağlayabilecek bir ekonomik sistem
- Uyumsuz gelişmeden doğan gerilimlere çözüm bulabilen bir sosyal sistem
- Gelişme için gerekli ekolojik tabanı korumaya saygı gösteren bir üretim sistemi
- Durmadan yeni çözümler arayabilecek bir teknolojik sistem

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir kalkınmanın belirtilen üç prensibi algı düzeyinde ortak bir yankıya sahiptir. Bunlar, geniş uygulama alanına sahip güçlü, kolayca anlaşılan bir kavram için kriter seti önermektedirler.

Eğer bu üç hedefi başarmada daha ileri noktalara gelinebilseydi, dünya daha iyi bir yer olurdu. Ancak bu üç öğeye her zaman eşit şekilde erişebilme olanağı olmayabilir. Bu nedenle Sürdürülemezliği tanımlamak sürdürülebilirliği tanımlamaktan daha kolaydır (Harris, 2000)

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Modernizm ve modernizmin son şekli olarak görülen kalkınma, ilerlemeyi ortaya koymuştur... Ancak bu ilerlemelerin yalnızca birkaçı maddi servet sağlarken; aşırı kaynak tüketimi ve çevresel bozulmalar şimdi gelişmelerin çoğunu tehlikeye atmakta ve bağlanan tüm umutları tehdit etmektedir. Modernizm, kalkınma sürecinin içinde olmamızı sağlamış; böylece ortaya çıkan çevresel, örgütsel ve kültürel problemleri görmemizi engelleyerek bizi aldatmıştır (Norgaard, 1994).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

1982 yılında yapılan Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın 11. Yönetim Konseyi Toplantısı'nda ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun onaylanmasından sonra 1983'te donemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin teklifiyle kurulan WCED (World Commission on Environmental and Development) komisyonunun, 1987'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunulan “*Ortak Geleceğimiz*” (Our Common Future) adlı rapor, bu kavramı resmi olarak ilk kez uluslararası bir platformda tartışmaya açmıştır (Türkel, 2011:9, akt: Özgenç, 2015:104).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Raporda *Sürdürülebilir Kalkınma*; gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama gücünden odun vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyacının karşılandığı kalkınma olarak tanımlanmaktadır. Gelişmiş ya da değil, piyasa merkezli ya da merkezi planlamalı tüm ülkelerin “sürdürülebilirlik” içeriğinde tüm ekonomik ve sosyal kalkınmasını belirlemesi gerektiği ve somut olarak sürdürülebilirliğin kuşaklar arasında ve aynı kuşak içinde sosyal adalet, eşitlik kavramını ifade ettiği belirtilmiştir (Birleşmiş Milletler, 1987; akt Özgenç, 2015:104).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Dünyada, sürdürülebilir kalkınma çabaları her ne kadar gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeleri kapsıyor olsa da, son yıllardaki faaliyetlere göre, çalışmaların önderliğini uluslararası kuruluşlar ile gelişmiş ülkeler tarafından yapıldığı görülmektedir (Yıkmaz, 2011:16). Birleşmiş Milletler (BM) ve bünyesinde yer alan kuruluşlar bu kapsamda değerlendirilebilir. Söz konusu başlıca uluslararası kuruluşlar:

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- ✓ BM Kalkınma Programı/ UN Development Programme- UNDP.
- ✓ BM Çevre Programı/ UN Environment Programme-UNEP.
- ✓ BM Sınaî Kalkınma Teşkilatı/ UN Industrial Development Organization-UNIDO.
- ✓ Gıda ve Tarım Örgütü/ Food and Agriculture Organization-FAO.
- ✓ Dünya Sağlık Örgütü, DSÖ/ World Health Organization, WHO.
- ✓ BM Nüfus Fonu/ United Nations Population Fund, UNFPA.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- ✓ BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı/ UN Conference on Trade and Development, UNCTAD.
- ✓ İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı, OECD.
- ✓ Dünya Bankası/ World Bank (WB).
- ✓ Dünya Ticaret Örgütü- DTÖ/World Trade Organization- WTO.
- ✓ Dünya Doğayı Koruma Vakfı/World Wild Fund for Nature-WWF.
- ✓ Sürdürülebilir Kalkınma için Dünya İş Konseyi/ World Business Council on Sustainable Development, WBCSD.
- ✓ Avrupa Birliği (AB), Europe Union (EU).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Binyıl Kalkınma Hedefleri*

Binyıl Kalkınma Hedefleri, Eylül 2000'de Birleşmiş Milletler'in New York Binyıl Zirvesi'nde kabul edilen Binyıl Bildirisinde kayıtlı kalkınma hedeflerini ifade etmektedir.

- * Binyıl Kalkınma Hedefleri, Birleşmiş Milletlere üye olan 192 ülkenin 2015'e kadar gerçekleştirilmesi planlanan **8** hedefi kapsamaktaydı.
- * Bu 8 ana hedef Binyıl Kalkınma Hedefleri olarak, 2015 yılına kadar sürdürülebilir kalkınma ve yoksullukla mücadele alanında sağlanan ilerlemeyi ölçülebilir ve izlenebilir bir biçimde gösterecek şekilde geliştirilmiştir. Bu hedefler, dünya toplumunu, aşırı yoksulluktan ve diğer pek çok yoksunluktan kurtarmayı içeren **8 ana başlık altında toplanmaktadır:**

* Bu konuyla ilgili yazılar, «Birleşmiş Milletler (2016). Binyıl Kalkınma Hedefleri ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri» (Der: S. N. Özbakır), İzmir Ticaret Odası yayınları, adlı yayından alınmıştır.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

8 Kalkınma Hedefi:

Hedef 1. Aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması

- ❖ Günde bir doların altında geliri bulunan nüfusu azaltmak
- ❖ Açlık çeken nüfusun yarı yarıya azaltılması

Hedef 2. Evrensel ilköğretimin gerçekleştirilmesi

- ❖ Tüm kız ve erkek çocukların ilköğretimlerini eksiksiz ve eşit olarak tamamlamaları

Hedef 3. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların konumunu güçlendirmek

- ❖ Kadınların toplumsal konumunun güçlendirilmesi
- ❖ İlköğretim ve orta öğretimde kız-erkek öğrenci eşitsizliğinin her düzeyde giderilmesi

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Hedef 4. Çocuk ölümlerinin azaltılması

- * 5 yaş altındaki çocuk ölümlerinin üçte iki oranında azaltılması

Hedef 5. Anne sağlığının iyileştirilmesi

- * Anne ölüm oranının dörtte üç azaltılması

Hedef 6. HIV/AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele edilmesi

- * HIV/AIDS'in yayılmasının durdurulması ve geri döndürülmeye başlanması
- * Sıtma ve öteki önemli hastalıkların görülme sıklığının durdurulması ve geri döndürülmeye başlanması

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Hedef 7. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması

- ❖ Sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin ulusal politika ve programlarla bütünleştirilmesi; çevresel kaynaklar kaybının kazanıma dönüştürülmesi
- ❖ Sağlıklı içme suyuna ulaşamayan nüfusun yarı yarıya azaltılması

Hedef 8. Kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi

- ❖ Kurallara bağlı, öngörülebilir ve ayrımcılık olmaksızın açık bir ticari ve mali sistem geliştirilmesi

- * En az gelişmiş ülkelerin özel ihtiyaçlarının ele alınması; bu ülkelerin ihracatına gümrük vergisi ve kota bağışıklığı sağlanması; ağır borçlu yoksul ülkelere ödeme kolaylığı sağlanması; borçların iptal edilmesi ve yoksullukla mücadele eden ülkelere resmi kalkınma yardımı yapılması
- * Denize çıkışı olmayan gelişmekte olan ülkelerle gelişmekte olan ada devletçiklerinin özel ihtiyaçlarının ele alınması

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- ❖ Gelişmekte olan ülke borçlarının uzun vadede sürdürülebilir kılınması adına, ulusal ve uluslararası çözümler sağlanması
- ❖ Gelişmekte olan ülkelerle işbirliği içinde, gençlik için düzenli ve üretken iş olanakları sağlanması
- ❖ İlaç şirketleri ile işbirliği içinde, gelişmekte olan ülkelerde zorunlu ilaçlara makul fiyatlarla ulaşılabilirliğinin sağlanması
- ❖ Özel sektörle işbirliği içinde, teknolojinin özellikle enformasyon ve iletişim teknolojilerinin yararlarının yaygınlaştırılması